'*Dolende zielen* is alleen in naam een debuut, want het is een scherpzinnige, zelfverzekerde beschouwing over familie, individualiteit en verlies in de schaduw van koloniaal geweld. Het is ook een diep menselijke en genre-overstijgende roman over liefde en onwankelbare hoop. Een portrettering van het Vietnamese leven in het Verenigd Koninkrijk dat veel te lang op zich heeft laten wachten.'

Ocean Vuong, auteur van *Op aarde schitteren we even*

'De tedere, oprechte menselijkheid die de lezer vanaf de bladzijden tegemoetkomt is een prachtige afspiegeling van wat er in het hart van de hoofdpersonen omgaat. Cecile Pin heeft een onvergetelijk verhaal verteld dat je diep raakt.'

An Yu, auteur van *Braised Pork*

'Hoe neem je geesten mee over de oceaan? *Dolende zielen* is een roman die overleven en verlies als thema heeft, en de onlosmakelijke manier waarop die met elkaar zijn verbonden. Pin schrijft met empathie over het bestaan dat mensen hebben opgebouwd ondanks de diepe wonden die ze met zich meedragen.'

Rowan Hisayo Buchanan, auteur van *Onschuldig als jij*

'Een persoonlijk verhaal, een politiek thema en een beschouwing over verdriet en transgenerationeel trauma. *Dolende zielen* is prachtig en weldoordacht geschreven. De vorm is ongebruikelijk, maar perfect.'

Kate Sawyer, auteur van *The Stranding*

'Een prachtige, aangrijpende roman die me altijd zal bijblijven. Cecile Pin vertelt op een gevoelige manier het hartverscheurende verhaal over de reis van een gezin vanuit Vietnam naar Engeland. Ze belicht de kracht van de menselijke vindingrijkheid en de hoop die blijft bestaan nadat er grote verliezen zijn geleden. Echt een aanrader.'

Sara Jafari, auteur van *The Mismatch*

'Een fraaie beschouwing over wat ons verbindt en over de omstandigheden die ons scheiden. Pin schrijft invoelend en met compassie over de gevolgen van oorlog en het verdringen van traumatische gebeurtenissen. Hopelijk leidt dit tot meer verhalen die ons de ogen kunnen openen voor de Vietnamese diaspora en die ons leven zullen verrijken zoals *Dolende zielen* doet.'

Helena Lee, redacteur van *East Side Voices*

'Deze uiterst aangrijpende roman beschrijft het uiteenvallen, de vervreemding en het herstel van een gezin, waarbinnen verlies wordt doorgegeven als nalatenschap aan navolgende generaties. Ik ben vol bewondering.'

Jeet Thayil, auteur van *Narcopolis*

Zij bracht een zoon ter wereld, en Mozes noemde hem Gersom, 'want,' zei hij, 'ik ben een vreemdeling geworden, ik woon in een land dat ik niet ken'.
Exodus, 2:22

Wanneer ik naar hun lijfje keek, vroeg ik me af waar verdriet huist in zoiets kleins.
The Red Parts, Maggie Nelson

Deel 1

1

November 1978 – Vung Tham, Vietnam

Er is het afscheid en daarna het uit het water vissen van de lijken – al het tussenliggende is speculatie.

In de navolgende jaren zou Thi Anh de aangrijpende herinneringen aan de boot en aan het kamp uit zich laten wegvloeien totdat die niet meer dan een fluistering waren. Maar die laatste avond hield ze uit alle macht vast, van de geur van dampende rijst in de keuken tot de aanraking van haar moeder toen ze haar voor de laatste keer in haar armen sloot.

Ze zou zich haar moeder herinneren zoals ze was geweest toen ze het lievelingsgerecht van haar dochter bereidde, gekaramelliseerd gebraden varkensvlees met eieren, terwijl ze 'Tous les Garçons et les Filles' van Françoise Hardy neuriede. De Fransen hadden zich vijfentwintig jaar geleden teruggetrokken uit Vietnam, maar hun muziek was achtergebleven, en in alle huizen in Vung Tham waren de yé-yéliedjes nog te horen.

Anh was in de aangrenzende slaapkamer haar rugzak aan het inpakken en overwoog wat ze zou meenemen en wat ze zou achterlaten. 'Lichte bagage,' had haar vader gezegd. 'Er zal niet veel plek zijn op de boot.' Ze hield haar schooluniform voor haar borst – de plooirok en de witte bloes waarvan de mouwen te kort waren voor haar zestienjarige armen – en stopte het toen in haar rugzak.

Haar broers Thanh en Minh waren met hetzelfde bezig in de slaapkamer tegenover die van haar, waar hun spullen uitgespreid

op de tegelvloer lagen. Ze hoorde de twee kibbelen. Ze moesten samen een rugzak delen, en Thanh hield vol dat Minh minder kleren mocht inpakken dan hij, omdat zijn kleren iets kleiner waren aangezien hij tien was en Minh dertien. 'Jouw kleren nemen te veel plek in. Het is gewoon eerlijker dat ik meer inpak dan jij.'

Hun moeder ging naar hun slaapkamer om te zien waar de herrie over ging, en ze bracht de geur van gebraden varkensvlees met zich mee. Toen Thanh haar begon uit te leggen wat het probleem was, stierf zijn stem weg omdat haar getergde gezicht zijn onbenullige ergernis wegnam. 'Sorry,' zei hij zacht, terwijl Minh hem met een triomfantelijk lachje aankeek. 'Het is niet belangrijk.'

Door de openstaande deur zag Anh dat hun jongere broertje Dao vanaf de rand van zijn futon toekeek hoe de ruzie verliep. Gekleed in een blauw T-shirt dat hem veel te groot was, een afdankertje van Thanh, frunnikte hij bezorgd aan zijn deken. Hij vond het akelig als zijn broers ruziemaakten, wist Anh, bang dat hij partij moest kiezen en daarbij de een of de ander boos zou maken. Van al haar broers en zussen maakte Anh zich over Dao de meeste zorgen. Ze maakte zich zorgen over hoe zijn leven in Amerika zou zijn, bang dat zijn verlegenheid hem in de weg zou staan om daar vrienden te maken. Ze had de afgelopen maanden geprobeerd hem uit zijn schulp te lokken en had hem aangemoedigd om met de andere dorpskinderen onder de banyan *Đánh bi* of *Đánh đáo* te spelen. 'Nee, dank je,' zei hij dan, half achter haar weggekropen. 'Ik blijf liever bij jou.'

Toen hij zijn handen uitstak, tilde hun moeder hem uit bed, en hij sloeg zijn armen om haar heen. 'Kom, Dao,' zei ze terwijl ze hem optilde. 'Je broers moeten verder met inpakken.' Samen gingen ze weg uit de jongensslaapkamer en toen ze langs Anh liepen, vroeg haar moeder: 'Ben jij al klaar? Ik kan je hulp goed gebruiken bij het avondeten.'

'Ja, ma,' zei Anh. Ze propte de laatste kledingstukken die op haar bed lagen in haar rugzak. Toen ze met hen meeliep naar de naastgelegen keuken, zette haar moeder Dao neer. 'Mag ik ook helpen?'

vroeg hij. Terwijl ze zachtjes het haar uit zijn gezicht streek, zei zijn moeder: 'Nee, vanavond zijn er geen klusjes voor kleine jongens. Ga maar naar je vader.' Hij knikte teleurgesteld en na een blik op Anh met zijn ronde ogen ging hij naar de woonkamer. Anh vermoedde dat haar moeder even alleen met haar in de keuken wilde zijn om nog van een moment samen met haar oudste dochter te kunnen genieten.

Haar jongste broertje Hoang lag in zijn ledikantje, in slaap gesust door de ritmische geluiden van zijn moeder die aan het koken was, door de kletterende pannen en de sissende olie. Anh schepte het varkensvlees om, terwijl haar moeder met licht trillende handen de gefermenteerde kool fijnsneed. Het was alsof ze een scène uit een toneelstuk speelden: een gewone doordeweekse avond, de keuken hun toneel, en de potten en pannen hun rekwisieten. Maar toen zij tweeën zich door de kleine ruimte bewogen, vermeden ze elkaars blik, en hun gebruikelijke gekwebbel bleef beperkt tot een enkele instructie: 'Zorg ervoor dat je goed over de bodem van de pan gaat', en: 'Je moet er iets meer *nước chấm* bij doen.' Een paar keer zag Anh de lippen van haar moeder uiteenwijken alsof ze iets wilde gaan zeggen, alsof ze iets op het hart had, maar er kwam telkens niet meer dan een zucht uit.

Haar jongere zusjes Mai en Van waren de tafel aan het dekken en probeerden stapels schaaltjes en borden recht te houden in hun kleine handjes. Hun lange haar zwierde achter hen aan, en het getrippel van hun blote voetjes was nauwelijks hoorbaar. Terwijl haar zusjes daarmee bezig waren, namen ze door wat ze die dag op school hadden geleerd. 'Vier keer vier is zestien, vier keer vijf is twintig, vier keer zes is vierentwintig,' dreunden ze op, en wanneer een van de twee een foutje maakte, kreeg ze van de ander op haar kop. 'Achtentwintig, niet zesentwintig,' zei Van tegen Mai toen ze terugliepen naar de keuken. Anh schepte varkensvlees op uit de dampende pan en gaf hun allebei een volle schaal. Ze vonden het leuk om eten op tafel te zetten, want dan konden ze er onderweg van snoepen, daar

getuigden de vlekken op hun witte hemdjes van. En ja hoor, zodra ze uit het oog waren, hoorde Anh Mai zeggen: 'Dat is een te groot stuk,' terwijl Van zei dat ze haar mond moest houden.

Achter in de woonkamer zat haar vader met gebogen rug voor het huisaltaar, en Dao zat vanaf de sleetse leren bank vol aandacht naar hem te kijken. Op het altaar prijkten ingelijste foto's van hun grootouders. *Ông nội* en *Bà nội* stonden voor hun huis met de pasgeboren Van in hun armen en keken ernstig in de lens. Op de achtergrond scharrelde de kip van de buren rond over de droge, donkere aarde van Vung Tham, en het wasgoed van hun grootouders hing tussen het keukenraam en de palmboom die vlakbij stond. Er was een foto van *Bà ngoại*, die met hakjes aan en opgestoken haar poseerde bij een barokke trap op de trouwdag van haar dochter. En een van *Ông ngoại*, die er op de close-upfoto uitzag als een ouderwetse Hollywoodster: met witte tanden en vrijwel geen grijs in zijn haar. De een na de ander was de afgelopen drie jaar overleden, na de val van Saigon en nadat de laatste soldaten waren teruggekeerd naar Amerika, alsof er een windvlaag door verdorrend blad was gegaan. Ze waren toen al oud en levensmoe, en hun dood was niet onverwacht geweest, maar door de snelle opeenvolging was Anh zich gaan afvragen of de oorlog er iets mee van doen had, of hoop een bron van leven kon zijn en het verdwijnen daarvan een voorbode van de dood.

Anhs vader veegde met zijn mouw het stof van het portret van zijn moeder en bekeek het lijstje bij het kaarslicht. Toen het naar tevredenheid schoon bleek, zette hij het voorzichtig terug naast de andere en stak wierook aan. Hij hield het brandende stokje in zijn handen terwijl hij aan het bidden was, en algauw kwam haar moeder uit de keuken en knielde naast hem neer. Ze streek een lucifer af en stak daar een wierookstokje mee aan en toen ze samen aan het bidden waren, hoorde Anh haar naam en die van Thanh en Minh prevelen en er werd gevraagd om een behouden vaart en een rustige zee. Dao stond op van de bank, ging naar hen toe en trok aan de

bloes van zijn moeder. 'Mag ik er ook een?' vroeg hij, en toen gaf ze hem haar wierookstokje en stak voor zichzelf een nieuwe aan. Anh keek toe en hoorde dat zijn bedeesde stem zich aansloot bij het gebed van haar ouders, alle drie geknield, terwijl hun voorouders over hen waakten. Na een paar minuten stond haar vader op en vouwde zijn handen ineen. 'Tijd voor het avondeten,' zei hij.

Het avondeten zou haar bijblijven. Het zachte schijnsel van de maan in de kamer, de kringeltjes wierook die zich vermengden met de damp van de gestoofde kool. Het zachte gesnurk van baby Hoang dat opsteeg uit zijn ledikantje, en hun moeder die af en toe opstond om even bij hem te gaan kijken terwijl hij lag te doezelen. De eettafel, gewoonlijk een plek waar uitbundig gelachen en luid gepraat werd, was in nerveus zwijgen gehuld. Hun vader wierp om de paar minuten met vermoeide ogen een blik op zijn horloge. Hun moeder sneed voor Dao het vlees in kleinere stukjes en zei dat het tijd werd dat hij fatsoenlijk met stokjes leerde eten. 'Je bent geen baby meer,' zei ze, en hij boog beschaamd het hoofd. 'Geeft niks,' fluisterde Thanh hem toe. 'Ik heb soms ook nog moeite met grote stukken vlees.' Mai en Van, die anders vol met verhalen over hun schooldag zaten, schoven het eten rond op hun bord, maar aten niet. Ze wisten weliswaar niet precies wat er speelde, maar uit de gespannen houding van hun ouders leidden ze af dat het een ongewone en plechtige avond was.

Om de stilte te doorbreken vroeg Anh of haar vader het plan nog een laatste keer wilde doornemen, waarna Minh begon te kreunen. 'Nog een keer? We kennen het inmiddels uit ons hoofd.' Dat was waar. Het was een eenvoudig plan, waarover haar vader hun al talloze keren had verteld, en dat ze elke avond voor zichzelf herhaalde voordat ze in slaap viel, alsof ze het in haar hoofd stampte voor een proefwerk. Zij, Thanh en Minh vertrokken vanavond naar Da Nang, waar een boot zou klaarliggen om hen naar Hongkong te brengen. 'Daar zullen jullie enige tijd doorbrengen in een kamp

voor mensen zoals wij,' zei haar vader, terwijl Dao naar beste kunnen met stokjes at, waarbij er halverwege zijn mond en zijn kommetje stukjes vlees op tafel vielen. Haar zusjes zaten met hun ellebogen op tafel en leunden met hun hoofd op hun handen, verveeld door het verhaal dat ze al ontelbare keren hadden gehoord. De schipper had hij al betaald: twaalf goudstukken voor ieder van hen. 'Dus daar hoeven jullie je geen zorgen om te maken,' zei haar vader. 'De rest van het gezin voegt zich over een paar weken bij jullie in het kamp, en daarna vertrekken we met zijn allen naar Amerika en gaan naar oom Nam in New Haven.'

Bij zijn uitleg van het plan klonk er nooit een spoor van twijfel in zijn stem, en Anh vroeg zich af of hij zijn bezorgdheid verborg of dat zijn stelligheid echt was. Ze keek naar hem terwijl hij de reis nog eens beschreef, zo nu en dan een hap varkensvlees met rijst nam en met zijn vingers op tafel een landkaart tekende. Het was niet bij haar opgekomen om zijn autoriteit in twijfel te trekken en ook niet hoeveel hij eigenlijk wist. Het was niet bij haar opgekomen dat zijn broer en de smokkelaars hem misschien wel leugens hadden verkocht en de torenhoge risico's hadden verzwegen. Voor het eind van de oorlog had haar oom Nam dezelfde reis ondernomen met zijn vrouw en twee kinderen, wat bij haar vader het verlangen had gewekt om ook weg te gaan uit Vietnam. En dat eerste sluimerende verlangen was steeds heviger geworden, gevoed door de brieven die Nam schreef, waarop een postzegel met de Amerikaanse vlag prijkte en waarin hij uitgebreid zijn riante nieuwe leven met reusachtige supermarkten, Fords en Chevrolets beschreef. Het idee was uitgegroeid tot een obsessie, wat haar vader doof maakte voor de bedenkingen van hun moeder en blind voor de ontberingen die de reis met zich meebracht.

Omdat Anh, Minh en Thanh de oudste drie kinderen waren, hadden hun ouders besloten dat zij in een afzonderlijke boot vooruit zouden reizen om zo het gezin in tweeën te splitsen. Het was niet bij Anh opgekomen dat dit in tweeën splitsen het eerste teken van

gevaar was, de eerste aanwijzing dat haar vader besefte dat een van beide gezinshelften het misschien niet zou overleven.

*

Toen de schemering eenmaal was gevallen, gaf Anh een kus op het voorhoofd van Hoang en nam met een omhelzing afscheid van Mai en Van en Dao, die hun ogen bijna niet konden openhouden en naar bed wilden. Ze wilde dat ze hen langer in haar armen kon houden, dat ze hen zo stevig kon omhelzen dat een stukje van hun ziel in haar hart werd opgenomen. Maar ze wist dat er een lange nacht voor haar lag en dat de boot in Da Nang niet op hen zou wachten, dus ze liet hen los en draaide zich om naar haar moeder.

'Pas goed op je broers,' zei ma tegen haar en toen stak ze Anh drie lunchtrommeltjes met het restant van hun maaltijd toe. In haar andere hand stopte ze een klein familieportret dat vorig jaar met *Tết* was gemaakt door de buurman. Anh pakte de foto aan en bekeek hun ernstige gezichten. Ze zaten allemaal dicht op elkaar op de bank in de woonkamer en waren gekleed in hun beste *áo dàis*, Mai, Van en Anh allemaal in het roze, en de jongens in het lichtblauw. Hun ouders zaten ieder aan een kant, ma hoogzwanger van Hoang. Mai en Van zaten bij hun ouders op schoot, en Dao bij Anh, in het midden van de foto. Hij hield zijn hoofd schuin zodat Anh niet achter hem zou schuilgaan. Thanh en Minh zaten daarnaast met hun arm om hun jongere zussen. Ze hadden hun uiterste best gedaan om te voldoen aan de smeekbede van hun vader om stil te zitten en niet met hun ogen te knipperen, omdat ze zich geen tweede foto konden veroorloven. Anh bekeek hun gezichten aandachtig, bang dat ze in tranen zou uitbarsten als ze zich niet daarop concentreerde. 'We zien jullie over een paar weken,' zei haar moeder, terwijl Anh wegkeek van de foto en hem opborg in haar rugzak.

Ze omhelsde haar ouders nog een laatste keer en wachtte tot Thanh en Minh hetzelfde hadden gedaan. Het zou haar bijblijven